

Ene-Margit Tiit

Koolide pingerida – kellele see on vajalik?

OVE MAIDLA / POSTIMEES

Igal aastal järjestatakse koolid riigieksamite tulemuste järgi pingeritta. Tekib küsimus – milleks see hea on?

Argumendid on:

- see on vajalik lapsevanematele, et nad teaksid, kui hea või halb on kool, kuhu nad oma lapsed panevad, ja õpilastele, et nad oskaksid kooli valida;
- see on vajalik koolile, et ta oskaks oma tulemusi ülejäänud koolidega võrrelda, näeks oma kitsaskohti, et neid parandada, edasiviiva võistluse tekitamiseks koolide vahel.

Millest sõltub kooli akadeemiline edu, seega ka koht pingeriis? Siin on ilmselt (vähemalt) kolm olulist tegurit.

- Kõigepealt õpilaste võimekus eksamiainetes. On hästi teada, et õpilaste võimed on erinevad. Seda on märganud iga kogunud õpetaja ja õppejõud, võrreldes näiteks eri aastakäikude õpilasi. Tingimused ja keskkond on sama, ent ometi võivad erinevused õppeedukuses olla üsna suured.

- Õpetajate võimekus. Ka siin on erinevused väga suured. Seda tõestab muuhulgas ka see, et silmapaistvalt edukate õpetajate metoodika juurutamine ei anna kaugeltki alati oodatavaid tulemusi, sest enamasti toimib see tänu konkreetse isiku pedagoogilisele andele. Loomulikult aitab edasi kogemus, enesetäiendamine, motiveeritus jne, kuid õpetajate õpetamisvõimekuse erinevused on paratamatus.

- Mõjub terve hulk tegureid, mida saab kokku võtta nimetusega keskkonna mõjud – siia kuuluvad lapsevanemate vaimus ja motiveeritus õpilasi õpingutes vaimselt toetada, kooli pedagoogiline õhkkond ja palju muud.

Siit järeldub, et iga konkreetse kooli võimalused oma õpetulemusi radikaalselt parandada on kaunis piiratud. Enamik koole ei saa valida ei oma õpilaskontingenti ega nende

vanemaid ega ka õpetajaid. Võimalused piirduvad õpetajate täiendõppe korraldamise, motivatsiooni ning õhkkonna parandamisega. Kõigele sellele ei aita pingeridade avaldamine kindlasti kuigivõrd kaasa, pigem mõjub negatiivselt.

Pingeridade avaldamise üheks tulemiks on osa lastevanemate püüdlus panna oma laps võimalikult kõrge õppetasemega kooli, mis põhjustab üsna paljusid juba ajakirjanduseski käsitletud probleeme. Kooli valikul ei peaks otsustav olema mitte sedavõrd kooli lõpetanute eksamitulemuste tase, vaid koolis õpetatavad ained, nende vastavus noore huvialadele ja võimetele. Gümnaasiumiastmesse jõudnud noore puhul on selge, kas tema eeldused ja huvialad kalduvad pigem humanitaarsesse või reaalsesse suunda, kas tema jaoks on tähtis õppida süvendatult muusikat või kunsti või hoopis valmistuda praktilise elukutse omandamiseks. Kooli headust ei määra üksnes eksamitulemused, vaid ka loovuse arendamine, oma kooli meeskonnatunde kujundamine, mida toetab näiteks osalemine kodu- või keskkonnauuringutes, rahvusvaheline suhtlus, esinemine festivalidel jne.

Koolide järjestamist pingeritta ei pea ma otstarbekaks. Piisab, kui avaldatakse üldised keskmised tulemused ainete kaupa. Tugevad koolid on tugevad ja enesekindlad niikui nii, nõrkade jaoks tundub pingerida avaldamine teenimatu häbistamisena. Hoopiski olulisem oleks näidata iga kooli tugevat külge. Seda, missugused on kooli lõpetajate riigieksamite keskmised tulemused, on igal koolidirektoril lihtne rehkendada ja soovi korral võrrelda oma kooli tulemusi üldise keskmisega.

Ene-Margit Tiit on Tartu ülikooli emeritprofessor